

14.10.2021

Puolustuspoliittinen osasto
Karoliina Honkanen
Tero Koljonen

Hallintovaliokunta

Puolustusministeriön asiantuntijalausunto Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta (VNS 4/2021 vp)

Sisäisen turvallisuuden selonteossa kuvataan Suomen sisäisen turvallisuuden tilaa ja siihen kohdistuvia muutosvoimia. Selonteossa määritetään myös sisäisen turvallisuuden tavoitteet ja kehittämisen suunta alkaneelle vuosikymmenelle eduskunnan edellyttämällä tavalla. Siitä on löydettävissä yhtymäkohdat puolustushallinnolle viranomaisten yhteistoiminnan perusteiksi sekä kokonaisturvallisuuden kehittämiseksi.

Puolustushallinnon kannalta keskeiset kohdat liittyvät viranomaisten väliseen yhteistyöhön (mm. s. 8, 23, 34), Rajavartiolaitoksen rooliin sotilaallisessa maanpuolustuksessa (s. 44), hybridiuhkiin (ss. 35-36), kyberturvallisuuteen ja -puolustukseen (s. 43) sekä tiedusteluun (s. 44).

Pidämme uutta kyberturvallisuuteen ja kyberpuolustukseen liittyvää selvitystehtävää erittäin tärkeänä. Sen laadinnassa tullaan tekemään tiivistä yhteistyötä SM:n ja PLM:n välillä ja muiden hallinnonalojen kanssa. Puolustushallinnon näkökulmasta kybertilannekuvan parantaminen sekä kyberuhkien estäminen ja torjuminen edellyttävät tiedonvaihdon, toimivaltuuksien ja kansallisten yhteistyörakenteiden kehittämistä viranomaisten välillä.

Toinen keskeinen kokonaisuus on tiedustelu. Uusi sotilastiedustelua koskeva laki mahdollistaa tiedonhankintamenetelmät, joiden myötä käsiteltävän tiedustelutiedon määrä kasvaa. Samalla kehitetään tietojärjestelmiä manuaalisen työn vähentämiseksi, mikä osaltaan vaatii lisäresursseja sekä sotilas- että siviilitiedustelutoiminnan turvaamiseksi. Tulevaa toimintaa määritetään myös tiedusteluselonteossa, jonka hallitus antaa eduskunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä.

Lisäksi toivotamme tervetulleeksi SM:n johdolla toteutettavan selvityksen väestönsuojelun kehittämiseksi (s. 44). Kyseessä on sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta tärkeä asia.

Puolustushallinto yhtyy selonteon toimintaympäristöarvioon. Puolustushallinnon näkökulmasta sisäisen turvallisuuden selonteossa tulisi nykyistä kattavammin käsitellä myös sellaisia sisäisiä uhkia, jotka ohjataan tai luodaan ulkoa. Hybridi-

14.10.2021

Puolustuspoliittinen osasto
Karoliina Honkanen
Tero Koljonen

vaikuttaminen on lisääntynyt, monimuotoistunut ja muodostunut aiempaa suuremmaksi turvallisuusuhkaksi. Tämä asettaa kasvavia vaatimuksia viranomais-ten välisen yhteistyön kehittämiseksi. UTP-selonteon toimintaympäristöanalyysi on otettu huomioon sisäisen turvallisuuden selonteossa, mutta jatkossa tätä lin- kitystä voisi entisestään tiivistää.

Globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos, muuttoliike ja pandemiat, vaikuttavat toimintaympäristöömme itsenäisinä ilmiöinä ja kärjistävät jo aiemmin tunnistet- tujen kehityskulkujen vaikutusta. Suurvaltojen keskinäisten suhteiden nopea muutos ja sitoutuminen sääntöpohjaiseen kansainväliseen järjestelmään vaikut- tavat myös Suomen ja Euroopan lähialueiden turvallisuuteen (s. 31).

Kansainvälisellä rajat ylittävällä moniviranomaisyhteistyöllä vastataan uusiin mo- ninaisiin haasteisiin. Sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat häiriötilanteet ja suuron- nettomuudet, vakava ja järjestäytynyt kansainvälinen rikollisuus, kyber- ja hyb- ridiuhat, ihmiskauppa ja laittoman maahantulon järjestäminen sekä terrorismi vaativat yhdenmukaisia sekä koordinoituja toimia niin kansallisella kuin EU-tasolla (s. 26). Suomen lähialueen kehitys ja esimerkiksi mahdolliset laittoman maahan- tulon tapaukset korostavat niin Puolustusvoimien omien suorituskykyjen kehit- tämistä kuin kykyä entistä parempaan moniviranomaistoimintaan.

Suomen sisäisen turvallisuuden politiikka perustuu ensisijaisesti ennaltaeh- käisyyn. Mahdollisimman moni tapaturma, onnettomuus, rikos ja muu häiriö py- ritään estämään ennalta. Turvallisuusongelmien juurisyihin vaikutetaan tehok- kaasti erityisesti muilla kuin turvallisuusviranomaisien toimilla, mutta turvalli- suusviranomaisilla on ratkaiseva merkitys sisäisen turvallisuuden takaamisessa onnettomuuksien, häiriöiden ja rikosten sattuessa. Niiden toiminnalla varmistee- taan, että ihmiset voivat luottaa yhteiskunnan apuun vakavimpien uhkien koh- datessa. (s. 8) Puolustushallinto yhtyy näkemykseen moniviranyhteistoiminnan merkityksestä ja sen harjoittelun merkityksestä.

Luottamus turvallisuusviranomaisiin on väestössä yleisesti hyvin korkealla ta- solla. (s. 13) Puolustushallinto pyrkii omalta osaltaan luomaan kansalaisiin luot- tamusta Puolustusvoimiin kehittäen toimintaa entistä arvostetummaksi ja kan- salaisia oikeudenmukaisesti kohtelevaksi instituutioksi.

Selonteon mukaan pieni joukko tekee suurimman osan rikoksista (s. 15). Syr- jäytymisen ehkäisy on tärkeä ennaltaehkäisevä keino ja Puolustushallinto näkee varusmiespalveluksen yhtenä tärkeänä keinona tukea yhteiskuntaa mahdollisim- man monen nuoren miehen palveluksen kautta.

Selonteossa on myös huomioitu koronaviruspandemian vaikutus sisäiseen tur- vallisuuteen (ss. 27-29). Puolustushallinto yhtyy arvioon siitä, että yhteiskun- nan yleistä varautumista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin sekä poikkihallin- nollista yhteistyötä tulee edelleen kehittää koronaviruspandemiasta saatujen kokemusten perusteella.

14.10.2021

Puolustuspoliittinen osasto
Karoliina Honkanen
Tero Koljonen

Puolustushallinto varautuu laaja-alaiseen vaikuttamiseen yhdessä muiden toimijoiden kanssa osana kehittyvää kokonaisturvallisuuden mallia.

Myös virka-aputehtävät ovat muuttuneet aiempaa vaativammiksi ja aikakriittisemmiksi, mikä edellyttää viranomaisyhteistyön ja lainsäädännön kehittämistä. Puolustusvoimat tukee muita viranomaisia virka-apupyyntöjen ja yhteistyöjärjestelyjen mukaisesti. Puolustusselonteon toimeenpanon kautta Paikallisjoukoista muodostetaan valtakunnallinen verkosto, joka kykenee monipuoliseen ja vaativaan viranomaisyhteistyöhön.

Toimittaessa normaaliolojen toimivaltuuksilla ja resursseilla korostuu lainsäädännön kehittäminen ja ylläpito siten, että se mahdollistaa viranomaisten resurssien taloudellisen käytön ja säätelyn tarpeiden mukaisesti. Eri viranomaisien roolien tunnistaminen eri tilanteissa vaatii jatkuvaa moniviranomaisharjoittelua. Puolustushallinnon mielestä sisäisen turvallisuuden selonteko ja puolustusselonteko antavat hyvän yhteisen pohjan kehitykselle.